

Sociology of Education

Identifying and Ranking the Affecting Factors on Development of Identity in Elementary School Students with an Iranian-Islamic Approach based on the Fuzzy Vikor

Ali Oladhamzehzadeh¹, Masoumeh Oladiyan²*, Mahmoud Safari³

1. PhD Student, Department of Educational Management, Damavand Branch, Islamic Azad University, Damavand, Iran.
 2. Assistant Professor, Department of Educational Management, Damavand Branch, Islamic Azad University, Damavand, Iran (Corresponding Author).
 3. Assistant Professor, Department of Educational Sciences, Damavand Branch, Islamic Azad University, Damavand, Iran.
- ❖ **Corresponding Author Email:** m.oladian@yahoo.com

Research Paper	Abstract
Receive: 2024/10/26 Accept: 2024/12/28 Published: 2025/02/18 Keywords: Development of Identity, Elementary School Students, Iranian-Islamic Approach, Social Factors, Educational Factors. Article Cite: Oladhamzehzadeh A, Oladiyan M, Safari M. (2024). Identifying and Ranking the Affecting Factors on Development of Identity in Elementary School Students with an Iranian-Islamic Approach based on the Fuzzy Vikor, <i>Sociology of Education</i>. 10(3): 376-388.	Purpose: Identity in elementary school students is one of the variables that can be examined with respect to the Iranian-Islamic approach in Iran. Therefore, the aim of this study was to identifying and ranking the affecting factors on development of identity in elementary school students with an Iranian-Islamic approach based on the fuzzy Vikor. Methodology: The present research in terms of purpose was applied and in terms of implementation method was qualitative. The population of this research was experts in the field of education and elementary school administrators and teachers, which according to the principle of theoretical saturation 10 people of them after reviewing the inclusion criteria were selected as a sample with using a purposive sampling method. The instruments of the present study were included semi-structured interview and researcher-made questionnaire based on interviews which the validity of the interviews was confirmed by the triangulation method and its reliability was obtained by the Cohen's Kappa coefficient method 0.85 and in addition, the validity of the questionnaire was confirmed by the experts' opinion and its reliability was obtained by the Cronbach's alpha method 0.93. The data of the present study were analyzed with using the methods of theme analysis and ranking based on the fuzzy Vikor. Findings: In this research the findings indicated that the affecting factors on development of identity in elementary school students with an Iranian-Islamic approach were included ten themes of educational goals and content, teaching and learning methods, instructors and teachers, cultural factors, social factors, psychological factors, media, educational factors, family factors and quality of life. Also, based on the fuzzy Vikor the aforementioned factors were included cultural factors, media, social factors, psychological factors, educational goals and content, instructors and teachers, educational factors, family factors, teaching and learning methods and quality of life, respectively. Conclusion: According to the findings of this study, in order to development of identity in elementary school students with an Iranian-Islamic approach, one should seek respectively to improve and promote the cultural factors, media, social factors, psychological factors, educational goals and content, instructors and teachers, educational factors, family factors, teaching and learning methods and quality of life in students and their families, schools and environments.

<https://doi.org/10.22034/ijes.2025.2048853.1676>

<https://dorl.net/dor/20.1001.1.23221445.1401.15.1.1.0>

Creative Commons: CC BY 4.0

Detailed abstract

Purpose: The acquisition and development of individual identity begins at birth and continues throughout a person's life, which including an internal sense of integrity and continuity. Therefore, one of the important and worthy topics to be studied in elementary school students is the development of identity in them (Oladhamzehzadeh et al., 2024). Identity as an important and significant part of personality is one of the central concepts and topics of research in various fields through which an individual communicates with society (Jahanshahi et al., 2024). Also, identity means the beliefs, attitudes, perceptions and roles of an individual in a context and is not a static concept, but rather fluid and is continuously and actively developing, changing and evolving (Meadows & Higgs, 2022). Identity represents the process of each individual consciously answering questions about themselves and due to its formation in society, has a social nature that creates distinction and independence for an individual (Perera et al., 2023). In examining the identity of individuals of Iran country, attention should be paid to two Iranian and Islamic orientations. Because, given the social and cultural context of Iran country, the identity of Iranians stems more from the two orientations of Iranian identity and Islamic identity (Eltyaminia & Rezaei Ardani, 2022). Iranian-Islamic identity is related to belief to Islamic values, Islamic ceremonies and rituals, which along with the language, history and cultural values of Iran, are effective in creating cohesion and integration in the Iranian-Islamic society (Kazempour & Abeddoust, 2022). The Iranian-Islamic approach can be considered a result of recognizing Iranian and Islamic teachings, internalizing them and also practicing adherence to the aforementioned teachings for individuals. Therefore, Iranian-Islamic identity means a sense of belonging to a group of people due to sharing some cultural and quasi-cultural elements and an Iranian individual simultaneously has his Islamic and Iranian affiliations without contradictions. This identity is a set of positive attitudes towards factors and patterns that give identity and are integrated at the national level, which has various components such as national, religious, cultural and social values (Zakeri & Shirvani Shiri, 2022). The growth and development of students' identities, especially elementary school students is one of the important tasks of the education system and students seek to develop their identities along with their growth, development and achievement of educational and professional goals. Schools and teachers influence the growth and development of students in various ways and since Iran is a Muslim society, therefore examining the role of affecting factors on development of elementary school students' identity with an Iranian-Islamic approach is of great importance and previous research did not pay special attention to it. Identity in elementary school students is one of the variables that can be examined with respect to the Iranian-Islamic approach in Iran. Therefore, the aim of this study was to identifying and ranking the affecting factors on development of identity in elementary school students with an Iranian-Islamic approach based on the fuzzy Vikor.

Methodology: The present research in terms of purpose was applied and in terms of implementation method was qualitative. The population of this research was experts in the field of education and elementary school administrators and teachers, which according to the principle of theoretical saturation 10 people of them after reviewing the inclusion criteria were selected as a sample with using a purposive sampling method. The criterion for determining the adequacy of sample size in qualitative research is usually the principle of theoretical saturation, which according to it sample selection and research on them continues until new samples cannot add any new findings to the findings of research on previous samples. The criteria for selecting experts in the field of education and elementary school administrators and teachers were included a master's degree or higher, more than 5 years of work experience, no addiction or use of psychiatric medications, willingness to participate in the research, and agreement to record interviews, while the interviewer's commitment to observing the ethical principles of participating in the research. The instruments of the present study were included semi-structured interview and researcher-made questionnaire based on interviews which the validity of the interviews was confirmed by the triangulation method and its reliability was obtained by the Cohen's Kappa coefficient method 0.85 and in addition, the validity of the questionnaire was confirmed by the experts' opinion and its reliability was obtained by the Cronbach's alpha method 0.93. The data of the present study were analyzed with using the methods of theme analysis and ranking based on the fuzzy Vikor.

Findings: In this research the findings indicated that most of the experts in the field of education and elementary school administrators and teachers were male (60 percent), had a PhD degree (80 percent) and held a faculty position (50 percent). In addition, the affecting factors on development of identity in elementary school students with an Iranian-Islamic approach were included ten themes of educational goals and content, teaching and learning methods, instructors and teachers, cultural factors, social factors, psychological factors, media, educational factors, family factors and quality of life. Also, based on the fuzzy Vikor the aforementioned factors were included cultural factors, media, social factors, psychological factors, educational goals and content, instructors and teachers, educational factors, family factors, teaching and learning methods and quality of life, respectively.

Conclusion: According to the findings of this study, in order to development of identity in elementary school students with an Iranian-Islamic approach, one should seek respectively to improve and promote the cultural factors, media, social factors, psychological factors, educational goals and content, instructors and teachers, educational factors, family factors, teaching and learning methods and quality of life in students and their families, schools and environments.

Also, the following practical suggestions are made, such as using digital technologies in providing educational content, holding competitions on digital platforms, presenting Iranian-Islamic educational content in the media, making films and series with Iranian-Islamic identity content, holding roundtables for elementary school students to develop Iranian-Islamic identity, holding competitions on social media around Iranian-Islamic identity, recognizing Iranian mythologies and modeling them in creating stories for educational books, introducing the country to students through children's stories, reading pictures with an emphasis on recognizing Iranian-Islamic identities and symbols, presenting religious illustrated stories in classroom and wall paintings in schools, adapting the time of television broadcasts to the audience group, identifying the harms caused by negligence in teaching Iranian-Islamic identity in children, introducing Iranian and Islamic role patterns such as prophets and Iranian mythical heroes, introducing Iranian role patterns in students' stories in the classroom, holding competitions between students in order to draw national-religious characters in various formats, celebrating Iranian-Islamic holidays and occasions at school, introducing students to Kurdish, Lor, Turkish, Baluchi, etc. groups, introducing students to the local costumes of each Iranian groups, visiting historical museums and monuments and explaining their stories and backgrounds, introducing students to Iranian food tastes, introducing students to Iranian food traditions during various Iranian-religious holidays and ceremonies and introducing students to local Iranian foods for development of identity in elementary school students with an Iranian-Islamic approach.

eISSN: 2322-1445

دوره ۱۰ شماره ۳ زمستان ۱۴۰۳ صفحات ۳۷۶-۳۸۸

جامعه شناسی آموزش و پرورش

شناسایی و رتبه‌بندی عوامل موثر بر توسعه هویت دانش‌آموزان مقطع ابتدایی با رویکرد ایرانی - اسلامی بر اساس ویکور فازی

علی اولاد حمزه زاده ^۱، معصومه اولادیان ^۲، محمود صفری ^۳

۱. دانشجوی دکتری، گروه مدیریت آموزشی، واحد دماوند، دانشگاه آزاد اسلامی، دماوند، ایران.

۲. استادیار، گروه مدیریت آموزشی، واحد دماوند، دانشگاه آزاد اسلامی، دماوند، ایران (نویسنده مسئول).

۳. استادیار، گروه علوم تربیتی، واحد دماوند، دانشگاه آزاد اسلامی، دماوند، ایران.

✉ ایمیل نویسنده مسئول: m.oladian@yahoo.com

چکیده	مقاله تحقیقاتی
هدف: هویت در دانش‌آموزان مقطع ابتدایی یکی از متغیرهای قابل بررسی با توجه به رویکرد ایرانی - اسلامی در کشور ایران است. بنابراین، هدف این پژوهش شناسایی و رتبه‌بندی عوامل موثر بر توسعه هویت دانش‌آموزان مقطع ابتدایی با رویکرد ایرانی - اسلامی بر اساس ویکور فازی بود. روش‌شناسی: پژوهش حاضر از نظر هدف، کاربردی و از نظر شیوه اجرا، کیفی بود. جامعه این پژوهش خبرگان حوزه تعلیم و تربیت و مدیران و معلمان مقطع ابتدایی بودند که طبق اصل اشباع نظری ۱۰ نفر از آنان پس از بررسی ملاک‌های ورود به مطالعه با روش نمونه‌گیری هدفمند به عنوان نمونه انتخاب شدند. ابزارهای پژوهش حاضر شامل مصاحبه نیمه‌ساختاریافته و پرسشنامه محقق‌ساخته بر اساس مصاحبه‌ها بود که روایی مصاحبه‌ها با روش مثلث‌سازی تایید و پایایی آن با روش ضریب کاپای کوهن ۰/۸۵ به دست آمد و افزون بر آن، روایی پرسشنامه با نظر خبرگان تایید و پایایی آن با روش آلفای کرونباخ ۰/۹۳ به دست آمد. داده‌های پژوهش حاضر با روش‌های تحلیل مضمون و رتبه‌بندی بر اساس ویکور فازی تحلیل شدند. یافته‌ها: در این پژوهش یافته‌ها حاکی از آن بود که عوامل موثر بر توسعه هویت دانش‌آموزان مقطع ابتدایی با رویکرد ایرانی - اسلامی شامل ده مضمون اهداف و محتوای آموزشی، روش‌های یاددهی و یادگیری، مربیان و معلمان، عوامل فرهنگی، عوامل اجتماعی، عوامل روانشناختی، رسانه‌ها، عوامل تربیتی، عوامل خانوادگی و کیفیت زندگی بودند. همچنین، عوامل مذکور بر اساس ویکور فازی به ترتیب شامل عوامل فرهنگی، رسانه‌ها، عوامل اجتماعی، عوامل روانشناختی، اهداف و محتوای آموزشی، مربیان و معلمان، عوامل تربیتی، عوامل خانوادگی، روش‌های یاددهی و یادگیری و کیفیت زندگی بودند. نتیجه‌گیری: طبق یافته‌های این مطالعه، برای توسعه هویت دانش‌آموزان مقطع ابتدایی با رویکرد ایرانی - اسلامی باید به ترتیب به دنبال بهبود و ارتقای عوامل فرهنگی، رسانه‌ها، عوامل اجتماعی، عوامل روانشناختی، اهداف و محتوای آموزشی، مربیان و معلمان، عوامل تربیتی، عوامل خانوادگی، روش‌های یاددهی و یادگیری و کیفیت زندگی در دانش‌آموزان و خانواده، مدرسه و محیط آنان بود.	دریافت: ۱۴۰۳/۰۸/۰۵ پذیرش: ۱۴۰۳/۱۰/۰۸ انتشار: ۱۴۰۳/۱۱/۳۰ واژگان کلیدی: توسعه هویت، دانش‌آموزان مقطع ابتدایی، رویکرد ایرانی - اسلامی، عوامل اجتماعی، عوامل تربیتی. استناد مقاله: اولاد حمزه زاده ع ، اولادیان م، صفری م. (۱۴۰۳). شناسایی و رتبه‌بندی عوامل موثر بر توسعه هویت دانش‌آموزان مقطع ابتدایی با رویکرد ایرانی - اسلامی بر اساس ویکور فازی. جامعه شناسی آموزش و پرورش، ۱۰(۳): ۳۷۶-۳۸۸.

<https://doi.org/10.22034/ijes.2025.2048853.1676>

<https://dorl.net/dor/20.1001.1.23221445.1401.15.1.1.0>

Creative Commons: CC BY 4.0

مقدمه

مقدمه

کسب و توسعه هویت فردی از بدو تولد آغاز و در طول زندگی انسان ادامه می‌یابد که شامل احساس درونی از یکپارچگی و تداوم می‌باشد. بنابراین، یکی از مباحث مهم و قابل بررسی در دانش‌آموزان ابتدایی، بحث توسعه هویت در آنان است (Oladhamzehzadeh et al., 2024). در سال‌های اخیر، پژوهش درباره هویت رشد چشمگیری و قابل توجهی داشته و جزء یکی از محبوب‌ترین مفاهیم در مطالعه و پژوهش افراد سنین مختلف قرار گرفته است که از دلایل آن می‌توان به پویایی موجود در شکل‌گیری هویت و لزوم تثبیت دیدگاهی منسجم درباره خود و دیگران می‌باشد (Allert & Reese, 2023). به عبارت دیگر، هویت به‌عنوان بخش مهم و قابل توجهی از شخصیت، یکی از مفاهیم و موضوع‌های محوری پژوهش‌ها در عرصه‌های مختلف است که فرد از طریق آن با جامعه ارتباط برقرار می‌کند (Jahanshahi et al., 2024). هویت در لغت به معنای هستی، وجود، ماهیت و سرشت است که اشاره به غایت، نهایت و کمال مطلق دارند و سبب تمایز یک فرد از دیگری می‌شود (Li & Khairani, 2025). همچنین، هویت به معنای باورها، نگرش‌ها، ادراک‌ها و نقش‌های فرد در یک زمینه است و مفهوم ایستا نمی‌باشد، بلکه سیال است و به‌طور پیوسته و فعال در حال توسعه، تغییر و تحول می‌باشد (Meadows & Higgs, 2022). توجه به مسئله هویت با توجه به نقش و کارکردی که در ابعاد فردی و اجتماعی دارد، جزء نیازهای روانشناختی محسوب می‌شود و همواره مورد توجه و تاکید بسیاری از متخصصان، صاحب‌نظران و روانشناسان بوده است (Shafaei et al., 2024). هویت نشان‌دهنده فرآیند پاسخگویی آگاهانه هر فرد به سوال‌هایی درباره خود است و به دلیل شکل‌گیری در جامعه دارای ماهیت اجتماعی می‌باشد که سبب ایجاد تمایز و استقلال یک فرد می‌گردد. در نتیجه، هویت مقوله‌ای اجتماعی است. چون که افراد هویت خود را در روند اجتماعی‌شدن و ارتباط با دیگران شکل می‌دهند (Perera et al., 2023).

در بررسی هویت افراد کشور ایران دارای باید به دو گرایش ایرانی و اسلامی توجه نمود. چون با توجه به بافت اجتماعی و فرهنگی کشور ایران، هویت ایرانیان بیشتر از دو گرایش هویت ایرانی و هویت اسلامی سرچشمه می‌گیرد (Eltyaminia & Rezaei Ardani, 2022). هویت ایرانی - اسلامی مرتبط با اعتقاد به ارزش‌های اسلامی، مراسم و مناسک اسلامی است که در کنار زبان، تاریخ و ارزش‌های فرهنگی ایران در ایجاد انسجام و یکپارچگی در جامعه ایران اسلامی تاثیرگذار می‌باشد. (Kazempour & Abeddoust, 2022). در کشور ایران، هویت ایرانی - اسلامی در طول تاریخ نقش تعیین‌کننده‌ای در مشروعیت نظام سیاسی، حفظ توازن، امنیت اجتماعی، همبستگی و انسجام ملی جامعه دارد. معنا و درک مشترک از ایرانی بودن در قالب نمادها، اسطوره‌ها و خاطره‌های جمعی میراث مشترک مردم است و در ساخت هویت ملی مدرن ایرانی نقش اساسی دارد. برخی محققان و روشنفکران ملی و دینی معتقدند که منابع هویت ایرانی، چندگانگی دارد و ترکیبی از عناصر مختلف و چندفرهنگی است؛ به‌طوری که ملیت ایرانی نقشی قوام‌بخش در هویت دارد و همراه با اسلامیت به آن شکل هویت ایرانی - اسلامی می‌دهد (Rashedi et al., 2022). رویکرد ایرانی - اسلامی را می‌توان برآیندی دانست که از شناخت آموزه‌های ایرانی و اسلامی، درونی‌کردن آنها و نیز پایبندی عملی به آموزه‌های مذکور برای افراد حاصل می‌شود. این آموزه‌ها در فرآیند تطبیق فرهنگ گذشته ایران با مبانی اسلامی و با معیار قراردادن اسلام در این فرآیند به‌دست می‌آید. منظور از فرآیند تطبیق، بررسی وجوه مشترک و مختلف آموزه‌های برگرفته از اسلام و فرهنگ تاریخی ایران است. بنابراین، هویت ایرانی - اسلامی به معنای احساس تعلق به گروهی از انسان‌ها به علت اشتراک در برخی عناصر فرهنگی و شبه‌فرهنگی است و فرد ایرانی همزمان تعلق‌های اسلامی و ایرانی خود را بدون منافات دارد. این هویت، مجموعه‌ای از نگرش‌های مثبت نسبت به عوامل و الگوهای هویت‌بخش و یکپارچه در سطح کشور است که دارای مولفه‌های گوناگون مثل ارزش‌های ملی، دینی، فرهنگی و اجتماعی می‌باشد (Zakeri & Shirvani Shiri, 2022).

با اینکه پژوهش‌هایی درباره هویت دانش‌آموزان انجام شده، اما پژوهشی در این زمینه درباره عوامل موثر بر توسعه هویت را رویکرد ایرانی - اسلامی یافت نشد. بر همین اساس، در ادامه نتایج مهم‌ترین و مرتبط‌ترین پژوهش‌ها قابل مشاهده است.

Abedini (2023) ضمن پژوهشی درباره شاخص‌ها و مولفه‌های موثر بر هویت اخلاقی فراگیران گزارش کرد که این سازه شش عامل شامل ویژگی‌های فردی (با چهار مولفه ویژگی‌های شخصیتی، هوش اخلاقی، مهارت‌های شناختی و زمینه‌های فردی)، ویژگی‌های مربی (با پنج مولفه تعهد، مهارت‌های

ادراکی، اخلاق‌مداری، تعامل مناسب و تخصص)، محتوای آموزشی (با سه مولفه مشارکتی، اجتماع‌مدار و واقع‌بینانه)، رویکردهای یاددهی و یادگیری (با شش مولفه رویکردهای تیمی، فرآیندمحوری، رویکرد تعاملی، رویکردهای فعال، مسئله‌محوری و مبتنی بر سازنده‌گرایی)، ویژگی‌های ارزشیابی (با چهار مولفه اجتماع‌مدار، رویکردهای فردی، رویکردهای سنجش عملکردی و عدالت‌گرا) و عوامل زمینه‌ای (با پنج مولفه بسترهای ارتباطی مجازی، خانواده، بستر اجتماعی محیط، مدرسه و دوستان) داشت.

Asadi et al (2023) ضمن پژوهشی درباره تقویت عوامل موثر بر هویت دانش‌آموزان دبیرستانی گزارش کردند که برای آن پنج عامل خانواده (با سه مولفه اطلاع‌رسانه به والدین، بهبود ارتباط و آموزش خانواده برای نوجوانان)، ویژگی (با سه مولفه اطلاع‌رسانی به نوجوانان، مهارت‌ها و افزایش خودکارآمدی و عزت‌نفس)، مدارس (با سه مولفه غنی‌سازی و تجهیز مدارس، توجه به نیروی انسانی شاغل در مدارس و افزایش ظرفیت و اقتدا نوجوانان در مدارس)، جامعه و فرهنگ (با دو مولفه مشارکت نهادها و نگهداری ارزش‌های فرهنگی) و رسانه (با دو مولفه تهیه برنامه‌های ویژه برای نوجوانان و تقویت هویت ملی) شناسایی شد.

Pawson (2020) ضمن پژوهشی درباره عوامل موثر بر توسعه هویت در اواخر نوجوانی گزارش کرد که عوامل موثر بر آن شامل خود بودن در ارتباط شخصی، خود بودن در ارتباط با دیگران، عوامل ثابت توسعه هویت مانند جنسیت، فرهنگ و رشد روانی اجتماعی، فعال‌شدن عوامل و سیستم‌های سیال چندلایه مانند سبک فرزندپروری والدین، جامعه و روابط با همسالان و همسایگان، دولت محلی و سیاست‌های حمایتی، سیاسی و اجتماعی بودند.

Kavrayici (2020) ضمن پژوهشی درباره ارزیابی عوامل موثر بر رشد هویت معلمان گزارش کرد که این سازه دارای هفت عامل محیط اجتماعی نزدیک، زندگی تحصیلی قبل از آموزش عالی، آموزش و پرورش، تجربه تدریس، ویژگی‌های فردی، ویژگی‌های حرفه‌ای و اثر رسانه‌ای بود.

Saadatmehr et al (2019) ضمن پژوهشی درباره ابعاد و مولفه‌های هویت حرفه‌ای معلم تراز جمهوری اسلامی ایران گزارش کردند که این سازه شش بعد حرفه‌ای (با سه مولفه دانش حرفه‌ای، تعهد حرفه‌ای و عمل حرفه‌ای)، شخصی (با سه مولفه جسمی و روانی، مبتنی بر ارزش‌ها و مبتنی بر نگرش‌ها)، هنری (با دو مولفه علاقه‌مندی به هنر و پرورش قدرت زیباشناسی)، زمینه‌ای (با دو مولفه محیط مناسب و جو مدرسه و فرهنگ حاکم بر آن)، فرهنگی و اجتماعی (با دو مولفه تعامل‌های اجتماعی و بستر فرهنگی) و اقتصادی سیاسی (با دو مولفه عوامل اقتصادی و جریان‌ها و روندهای سیاسی) داشت.

Foroutan et al (2019) ضمن پژوهشی درباره ابعاد و مولفه‌های هویت حرفه‌ای معلم تراز جمهوری اسلامی ایران گزارش کردند که این سازه شش بعد حرفه‌ای (با سه مولفه دانش حرفه‌ای، تعهد حرفه‌ای و عمل حرفه‌ای)، شخصی (با سه مولفه جسمی و روانی، مبتنی بر ارزش‌ها و مبتنی بر نگرش‌ها)، هنری (با دو مولفه علاقه‌مندی به هنر و پرورش قدرت زیباشناسی)، زمینه‌ای (با دو مولفه محیط مناسب و جو مدرسه و فرهنگ حاکم بر آن)، فرهنگی و اجتماعی (با دو مولفه تعامل‌های اجتماعی و بستر فرهنگی) و اقتصادی سیاسی (با دو مولفه عوامل اقتصادی و جریان‌ها و روندهای سیاسی) داشت.

Foroutan et al (2019) ضمن پژوهشی درباره مدل هویت حرفه‌ای اعضای هیأت علمی دانشگاه گزارش کردند که این سازه دارای پنج مضمون فراگیر شامل عوامل زمینه‌ای (با دو مولفه غنای محیط جهت ایجاد فرصت‌های رشد برای اعضا و بافت دانشگاه و فرهنگ حاکم بر آن)، عوامل شخصی (با دو مولفه پیشینه و فلسفه شخصی)، عوامل فرهنگی اجتماعی (با دو مولفه تعامل‌های اجتماعی با افراد و مجامع حرفه‌ای و عوامل فرهنگی)، عوامل حرفه‌ای (با چهار مولفه تعهد به تدریس، جهت‌گیری تخصصی، وظیفه‌مداری و خودکارآمدی) و عوامل اقتصادی (با سه مولفه تحول‌های سیاسی داخلی و خارجی، تصاویر کلیشه‌ای و سیاست‌های مرتبط با نظام پرداخت و وضعیت اقتصادی) بود.

Solgi et al (2018) ضمن پژوهشی درباره عناصر و مولفه‌های هویت فردی گزارش کردند که برای آن سیزده عامل شامل اهمیت سرزمین قومی، کمال‌گرایی، اهمیت ارزش‌های سنتی، ارتباطات جمعی، ملی‌گرایی، اهمیت جامعه قومی، اهمیت مناسک ملی، اهمیت دین، تمایز یافتگی عاطفی، نقش فضای مجازی، اهمیت فرهنگ قومی، تمایز یافتگی فردی و ایران‌گرایی شناسایی شد که در این بین عامل‌های سرزمین قومی، کمال‌گرایی، ارزش‌های سنتی و ارتباطات جمعی نقش بیشتری نسبت به سایر عوامل در ساخت هویت فردی داشتند.

Shaverdi & Heidari (2017) ضمن پژوهشی درباره هویت شغلی گزارش کردند که برای آن چهار عامل اهمیت شغل، تعهد فرد به شغل، دلبستگی و وابستگی عاطفی به شغل و جهت‌گیری حرفه‌ای فرد به شغل وجود داشت.

Abolhassani (2009) ضمن پژوهشی درباره مولفه‌های هویت ملی در جامعه ایران گزارش کرد که هویت مدلی دارای ابعاد جامعه‌ای یا اجتماعی (با ۱۷ مولفه اعتقاد به وجود جامعه ملی- ایرانی، ضرورت وجود جامعه ملی- ایرانی، احساس عضویت در جامعه ملی- ایرانی، تمایل به عضویت در جامعه ملی- ایرانی، احساس تعلق به جامعه ملی- ایرانی، تعهد به حفظ جامعه ملی- ایرانی، پذیرش دیگران به‌عنوان هم‌وطن، نگرش نسبت به دیگران متعلق به ملت، باورهای درباره ریشه‌های اجتماع ملی، اعتقاد درباره سرنوشت و آینده جامعه ملی، احساس افتخار یا نفرت نسبت به عضویت در جامعه ملی، تمایل به پرداخت هزینه برای عضویت در جامعه ملی، نگرش نسبت به مبانی همبستگی و همکاری اجتماعی، اعتقاد به ضرورت وحدت و همبستگی سیاسی و اجتماعی، دفاع از یکپارچگی و همبستگی سیاسی، جایگاه و نقش مردم در ارتباط با حکام در ساختار سیاسی و جایگاه و نقش خود در ساختار سیاسی)، تاریخی (با ۳ مولفه تعریف و تعیین دوره تاریخی ملت، احساس تعلق به دوره‌های تاریخی و احساس افتخار و نفرت نسبت به تعلق و سابقه تاریخی)، جغرافیایی (با ۹ مولفه تصور محدوده جغرافیایی ملت، نگرش نسبت به آب و خاک، نگرش نسبت به جایگاه سرزمین ایران در کره زمین، نگرش میزان مناسب بودن سرزمین برای زندگی و سعادت، مرجع دانستن زندگی در کشور خود نسبت به کشورهای دیگر، دلبستگی و تعلق به کشور، آمادگی برای دفاع از آب و خاک در زمان خطر و تعرض، علاقه‌مند به یکپارچگی سرزمین در آینده و احساس آرامش و آسایش در صورت زندگی در سرزمین)، فرهنگی (با ۳ مولفه ارزشگذاری و قضاوت نسبت به میراث گذشته، اعتقاد نسبت به حفظ و تقویت میراث فرهنگی و اعتقاد و ارزشگذاری نسبت به زبان فارسی، تربیت و نامگذاری فرزند) و سیاسی (با ۱۴ مولفه ارزشگذاری به ساختارهای سیاسی، اعتقاد به ضرورت استقرار یک نظام سیاسی واحد، علاقه قلبی به یک سیستم سیاسی دارای ارزش همه‌پسند، دفاع از یکپارچگی و همبستگی سیاسی، اعتقاد به وجود یک ساختار سیاسی یکپارچه از گذشته، ایدئولوژی سیاسی مناسب برای نظام سیاسی، ساختار قدرت مناسب، منبع قدرت نظام سیاسی، چگونگی ارزیابی جایگاه و نقش خود در سیستم سیاسی، نگاه و نگرش به جایگاه و نقش حکام، نگرش به حکام گذشته، جایگاه کشور در نظام بین‌المللی، دفاع از تصمیم‌گیری‌های سیستم سیاسی کشور و حمایت از سیاست‌های کلان کشور) بود.

رشد و توسعه هویت دانش‌آموزان به‌ویژه دانش‌آموزان مقطع ابتدایی یکی از وظایف مهم نظام آموزشی است و دانش‌آموزان همراه با رشد، توسعه و تحقق اهداف آموزشی و حرفه‌ای به‌دنبال توسعه هویت خود نیز می‌باشند. مدارس و معلمان از راه‌های مختلف بر رشد و توسعه دانش‌آموزان تاثیر می‌گذارند و از آنجایی که کشور ایران جامعه‌ای مسلمان است، لذا بررسی نقش عوامل موثر بر توسعه هویت دانش‌آموزان مقطع ابتدایی با رویکرد ایرانی- اسلامی اهمیت زیادی دارد و پژوهش‌های قبلی به آن توجه ویژه‌ای نداشتند. بنابراین، یکی از خلأهای موجود عدم وجود پژوهشی درباره عوامل موثر بر توسعه هویت دانش‌آموزان مقطع ابتدایی با رویکرد ایرانی- اسلامی و پیشینه پژوهشی اندک درباره رشد هویت دانش‌آموزان بود. در نتیجه، با کمک این پژوهش می‌توان به برخی ویژگی‌های هویتی دانش‌آموزان مقطع ابتدایی پاسخ داد، برخی خلأهای موجود را تکمیل نمود و دامنه دانش مربوط به هویت را رشد داد و توسعه بخشید. بنابراین، هدف این پژوهش شناسایی و رتبه‌بندی عوامل موثر بر توسعه هویت دانش‌آموزان مقطع ابتدایی با رویکرد ایرانی- اسلامی بر اساس ویکور فازی بود.

روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر از نظر هدف، کاربردی و از نظر شیوه اجرا، کیفی بود. جامعه این پژوهش خبرگان حوزه تعلیم و تربیت و مدیران و معلمان مقطع ابتدایی بودند که طبق اصل اشباع نظری ۱۰ نفر از آنان پس از بررسی ملاک‌های ورود به مطالعه با روش نمونه‌گیری هدفمند به‌عنوان نمونه انتخاب شدند. ملاک تعیین کفایت حجم نمونه در پژوهش‌های کیفی معمولاً اصل اشباع نظری است که بر اساس آن انتخاب نمونه و پژوهش بر روی آنها تا زمانی ادامه می‌یابد که نمونه‌های جدید نتوانند هیچ یافته جدیدی به یافته‌های حاصل از پژوهش بر روی نمونه‌های قبلی بیفزایند. ملاک‌ها و معیارهای انتخاب خبرگان حوزه

تعلیم و تربیت و مدیران و معلمان مقطع ابتدایی شامل تحصیلات کارشناسی ارشد و بالاتر، تجربه کاری بیش از ۵ سال، عدم اعتیاد و مصرف داروهای روانپزشکی، تمایل جهت شرکت در پژوهش و موافقت جهت ضبط مصاحبه‌ها ضمن تعهد مصاحبه‌کننده به رعایت اصول اخلاقی شرکت در پژوهش بودند.

ابزارهای پژوهش حاضر شامل مصاحبه نیمه‌ساختاریافته و پرسشنامه محقق‌ساخته بر اساس مصاحبه‌ها بود. مصاحبه‌ها به صورت انفرادی با تعدادی سوال اصلی و فرعی همراه با ضبط مصاحبه‌ها، ضمن ثبت و یادداشت مطالب مهم و کلیدی در حین مصاحبه‌ها انجام شد. برای این منظور، همه سوال‌های اصلی از همه مصاحبه‌شوندگان یا نمونه‌ها پرسیده شد، اما سوال‌های فرعی فقط از مصاحبه‌شوندگان یا نمونه‌هایی پرسیده شد که در فهم سوال‌ها دچار چالش شدند یا اینکه در هنگام پاسخگویی به سوال‌ها دچار انحراف می‌شدند. پس از انجام هر مصاحبه، نتایج و یافته‌ها مورد بررسی و تحلیل قرار گرفتند و فرآیند انتخاب مصاحبه‌کننده، انجام مصاحبه و تحلیل نتایج آنها تا زمانی ادامه یافت که پژوهش از نظر نتایج و یافته‌ها به اشباع رسید. لازم به ذکر است که مصاحبه‌ها در زمان و مکان از قبل تعیین شده انجام و مصاحبه‌کننده علاوه بر یادداشت مطالب مهم و کلیدی اقدام به ضبط مصاحبه‌ها نمود تا پس از مصاحبه آنها را بررسی نماید تا یافته‌ای به صورت سهوی از دست نرود. روایی مصاحبه‌ها با روش مثلث‌سازی تایید و پایایی آن با روش ضریب کاپای کوهن ۰/۸۵ به دست آمد. همچنین، پس از رسیدن پژوهش به اشباع، پرسشنامه‌ای بر اساس مصاحبه‌ها طراحی شد و از مصاحبه‌شوندگان خواسته شد تا به آن پاسخ دهند. برای پاسخگویی به هر یک از سوال‌های پرسشنامه پنج گزینه وجود که از کاملاً مخالفم با نمره یک تا کاملاً موافقم با نمره پنج استفاده شد. لازم به ذکر است که در این پژوهش روایی پرسشنامه با نظر خبرگان تایید و پایایی آن با روش آلفای کرونباخ ۰/۹۳ به دست آمد.

مراحل اجرایی پژوهش حاضر به این شرح بود که ابتدا نمونه‌های پژوهش یعنی خبرگان حوزه تعلیم و تربیت و مدیران و معلمان مقطع ابتدایی انتخاب شدند و برای آنان اهمیت و ضرورت پژوهش تشریح و درباره رعایت نکات اخلاقی به آنان اطمینان داده شد و موافقت آنها جهت شرکت در پژوهش جلب شد. نمونه‌ها در مرحله اول مورد مصاحبه قرار گرفتند و در مرحله بعد و پس از طراحی پرسشنامه بر اساس مصاحبه‌ها به آیتم‌های پرسشنامه محقق‌ساخته پژوهش حاضر پاسخ دادند. در پایان از نمونه‌های پژوهش تشکر شد و داده‌ها جهت تحلیل بررسی و آماده شدند.

داده‌های پژوهش حاضر با روش‌های تحلیل مضمون و رتبه‌بندی بر اساس ویکور فازی تحلیل شدند. برای تحلیل مسائل مربوط به زندگی واقعی زمانی که داده‌ها برای الگوسازی مسائل زندگی واقعی دقیق نیستند و نمی‌توان به دلیل مبهم‌بودن قضاوت‌ها و ترجیح‌های انسانی از اعداد استفاده کرد، در این مواقع می‌توان از رویکرد ویکور فازی استفاده کرد. از این رویکرد به صورت گسترده برای حل مسائل مبهم و نامعلوم موجود در جهان مرتبط با مفاهیم ذهنی انسانی استفاده می‌شود. رویکرد ویکور فازی بر دسته‌بندی و انتخاب یک مجموعه گزینه تمرکز دارد و جواب‌های سازشی را برای حل یک مسئله با معیارهای متضاد تعیین می‌کند. به طوری که قادر است تصمیم‌گیرندگان را برای دستیابی به یک تصمیم نهایی یاری می‌دهد و در اینجا جواب سازشی یا جواب توافقی متقابل، نزدیک‌ترین جواب مواجه به جواب ایده‌آل می‌باشد. از رویکرد ویکور فازی برای رتبه‌بندی موارد استفاده می‌شود و می‌تواند برای تصمیم‌گیرندگان اطلاعاتی درباره حداکثر مطلوبیت و حداقل کردن تاثیرهای فردی فراهم آورد. این روش به عنوان یکی از جدیدترین روش‌های تصمیم‌گیری چندمعیاره برای رتبه‌بندی از یک تابع تجمیعی استفاده می‌کند که روشی موثر برای تصمیم‌گیری است و نزدیک‌ترین نقطه به ایده‌آل را نمایش می‌دهد.

یافته‌های پژوهش

نمونه‌های پژوهش حاضر ۱۰ نفر از خبرگان حوزه تعلیم و تربیت و مدیران و معلمان مقطع ابتدایی بودند که نتایج سن، جنسیت، مدرک تحصیلی، رشته تحصیلی، سمت، سابقه و سازمان محل خدمت آنها در جدول ۱ قابل مشاهده است.

جدول ۱. نتایج سن، جنسیت، مدرک تحصیلی، رشته تحصیلی، سمت، سابقه و سازمان محل خدمت خبرگان حوزه تعلیم و تربیت و مدیران و معلمان مقطع ابتدایی

ردیف	سن (سال)	جنسیت	مدرک تحصیلی	رشته تحصیلی	سمت	سابقه خدمت (سال)	سازمان محل خدمت
۱	۴۱	زن	دکتری تخصصی	علوم تربیتی	هیأت علمی	۹	دانشگاه خوارزمی

آموزش و پرورش	۷	مشاور دینی	فلسفه تعلیم و تربیت	دکتری تخصصی	مرد	۳۹	۲
دانشگاه پیام نور	۱۴	مدرس دانشگاه	روانشناسی	کارشناسی ارشد	مرد	۴۰	۳
دانشگاه آزاد اسلامی	۱۲	هیأت علمی	علوم تربیتی	دکتری تخصصی	زن	۳۷	۴
دانشگاه آزاد اسلامی	۱۳	مدرس دانشگاه	تعلیم و تربیت اسلامی	دکتری تخصصی	مرد	۴۴	۵
دانشگاه آزاد اسلامی	۸	هیأت علمی	برنامه‌ریزی درسی	دکتری تخصصی	مرد	۳۶	۶
آموزش و پرورش	۱۱	مشاور	روانشناسی	دکتری تخصصی	زن	۴۹	۷
آموزش و پرورش	۱۹	مشاور	آموزش ابتدایی	کارشناسی ارشد	مرد	۵۱	۸
دانشگاه تربیت مدرس	۷	هیأت علمی	علوم تربیتی	دکتری تخصصی	مرد	۵۵	۹
دانشگاه علامه طباطبائی	۱۱	هیأت علمی	مشاوره	دکتری تخصصی	زن	۴۱	۱۰

همان‌طور که در جدول ۱ قابل مشاهده است، بیشتر خبرگان حوزه تعلیم و تربیت و مدیران و معلمان مقطع ابتدایی دارای جنسیت مرد (۶۰ درصد)، مدرک تحصیلی دکتری تخصصی (۸۰ درصد) و سمت هیأت علمی (۵۰ درصد) بودند. همچنین، نتایج سن، رشته تحصیلی، سمت، سابقه خدمت و سازمان محل خدمت نمونه‌ها قابل مشاهده است. نتایج تحلیل مضمون جهت شناسایی عوامل موثر بر توسعه هویت دانش‌آموزان مقطع ابتدایی با رویکرد ایرانی-اسلامی و مطلوبیت و عدم مطلوبیت آنها در جدول ۲ قابل مشاهده است.

جدول ۲. نتایج تحلیل مضمون جهت شناسایی عوامل موثر بر توسعه هویت دانش‌آموزان مقطع ابتدایی با رویکرد ایرانی-اسلامی و مطلوبیت و عدم مطلوبیت آنها بر اساس نظر خبرگان حوزه تعلیم و تربیت و مدیران و معلمان مقطع ابتدایی

ردیف	عوامل	مطلوبیت			عدم مطلوبیت		
		کمترین اهمیت	اهمیت متوسط	بیشترین اهمیت	کمترین اهمیت	اهمیت متوسط	بیشترین اهمیت
۱	اهداف و محتوای آموزشی	-۳۰	۵	۳۵	۰	۵	۱۶
۲	روش‌های یاددهی و یادگیری	-۲۴/۵	۷	۳۲	۱/۵	۴	۱۶
۳	مربیان و معلمان	-۲۷	۵	۳۳	۰	۵	۱۶
۴	عوامل فرهنگی	-۲۵	۰	۲۶	۰	۰	۱۶
۵	عوامل اجتماعی	-۲۱	۲/۵	۲۶	۰	۲/۵	۱۶
۶	عوامل روانشناختی	-۲۹	۴	۳۰	۰	۴	۱۶
۷	رسانه‌ها	-۲۹	۲	۳۰	۰	۲	۱۶
۸	عوامل تربیتی	-۲۱	۵	۳۰	۰	۵	۱۶
۹	عوامل خانوادگی	-۲۵	۵	۳۵	۰	۵	۱۶
۱۰	کیفیت زندگی	-۴۵	۹	۳۵	۰	۵	۱۶

همان‌طور که در جدول ۲ قابل مشاهده است، عوامل موثر بر توسعه هویت دانش‌آموزان مقطع ابتدایی با رویکرد ایرانی-اسلامی شامل ده مضمون اهداف و محتوای آموزشی، روش‌های یاددهی و یادگیری، مربیان و معلمان، عوامل فرهنگی، عوامل اجتماعی، عوامل روانشناختی، رسانه‌ها، عوامل تربیتی، عوامل خانوادگی و کیفیت زندگی بودند. همچنین، نتایج مطلوبیت و عدم مطلوبیت عوامل موثر بر توسعه هویت دانش‌آموزان مقطع ابتدایی با رویکرد ایرانی-اسلامی قابل مشاهده است. نتایج ویکور فازی مطلوبیت و عدم مطلوبیت و رتبه‌بندی عوامل موثر بر توسعه هویت دانش‌آموزان مقطع ابتدایی با رویکرد ایرانی-اسلامی در جدول ۳ قابل مشاهده است.

جدول ۳. نتایج ویکور فازی مطلوبیت و عدم مطلوبیت و رتبه‌بندی عوامل موثر بر توسعه هویت دانش‌آموزان مقطع ابتدایی با رویکرد ایرانی-اسلامی بر اساس نظر خبرگان حوزه تعلیم و تربیت و مدیران و معلمان مقطع ابتدایی

ردیف	عوامل	کمترین اهمیت	اهمیت متوسط	بیشترین اهمیت	مطلوبیت (S _i)	عدم مطلوبیت (R _i)	Q _i	رتبه
۱	اهداف و محتوای آموزشی	-۴/۷۱	۰/۷۷	۵/۲۱	۴/۱۶	۶/۰۰	۰/۶۰	۵
۲	روش‌های یاددهی و یادگیری	-۴/۲۵	۰/۷۸	۵/۰۴	۵/۹۱	۵/۵۸	۰/۶۵	۹
۳	مربیان و معلمان	۴/۵۴	۰/۷۷	۵/۱۰	۴/۳۳	۶/۰۰	۰/۶۱	۶

۴	عوامل فرهنگی	-۴/۴۳	۰/۰۰	۴/۷۱	۰/۱۶	۲/۶۶	۰/۰۴	۱
۵	عوامل اجتماعی	۴/۲۱	۰/۳۸	۴/۷۱	۲/۵۰	۴/۳۳	۰/۳۴	۳
۶	عوامل روانشناختی	-۴/۶۵	۰/۶۲	۴/۹۳	۲/۸۳	۵/۳۳	۰/۴۶	۴
۷	رسانه‌ها	-۴/۶۵	۰/۳۱	۴/۹۳	۱/۵۰	۴/۰۰	۰/۲۵	۲
۸	عوامل تربیتی	-۴/۲۱	۰/۷۷	۴/۹۸	۵/۰۰	۶/۰۰	۰/۶۴	۷
۹	عوامل خانوادگی	-۴/۴۳	۰/۷۷	۵/۲۱	۵/۰۰	۶/۰۰	۰/۶۴	۸
۱۰	کیفیت زندگی	۴/۴۳	۱/۰۰	۵/۲۱	۷/۶۶	۶/۰۰	۰/۷۶	۱۰

همان‌طور که در جدول ۳ قابل مشاهده است، عوامل فرهنگی، رسانه‌ها، عوامل اجتماعی، عوامل روانشناختی، اهداف و محتوای آموزشی، مربیان و معلمان، عوامل تربیتی، عوامل خانوادگی، روش‌های یاددهی و یادگیری و کیفیت زندگی به ترتیب جزء عوامل موثر بر توسعه هویت دانش‌آموزان مقطع ابتدایی با رویکرد ایرانی-اسلامی بودند.

بحث و نتیجه‌گیری

هویت دانش‌آموزان مقطع ابتدایی و پژوهش درباره عوامل موثر بر آن اهمیت زیادی دارد و پژوهشی درباره شناسایی و رتبه‌بندی عوامل موثر بر توسعه هویت دانش‌آموزان مقطع ابتدایی یافت نشد. بنابراین، هدف این پژوهش شناسایی و رتبه‌بندی عوامل موثر بر توسعه هویت دانش‌آموزان مقطع ابتدایی با رویکرد ایرانی-اسلامی بر اساس ویکور فازی بود.

در این پژوهش یافته‌ها حاکی از آن بود که عوامل موثر بر توسعه هویت دانش‌آموزان مقطع ابتدایی با رویکرد ایرانی-اسلامی شامل ده مضمون اهداف و محتوای آموزشی، روش‌های یاددهی و یادگیری، مربیان و معلمان، عوامل فرهنگی، عوامل اجتماعی، عوامل روانشناختی، رسانه‌ها، عوامل تربیتی، عوامل خانوادگی و کیفیت زندگی بودند. همچنین، عوامل مذکور بر اساس ویکور فازی به ترتیب شامل عوامل فرهنگی، رسانه‌ها، عوامل اجتماعی، عوامل روانشناختی، اهداف و محتوای آموزشی، مربیان و معلمان، عوامل تربیتی، عوامل خانوادگی، روش‌های یاددهی و یادگیری و کیفیت زندگی بودند. این یافته‌ها از جهاتی با یافته‌های پژوهش‌های [Abedini \(2023\)](#)، [Asadi et al \(2023\)](#)، [Pawson \(2020\)](#)، [Kavrayici \(2020\)](#)، [Saadatmehr et al \(2019\)](#)، [Foroutan et al \(2019\)](#)، [Foroutan et al \(2019\)](#)، [Solgi et al \(2018\)](#)، [Shaverdi & Heidari \(2017\)](#) و [Abolhassani \(2009\)](#) همسو بود.

در تبیین یافته‌های این پژوهش می‌توان گفت یکی از مسائلی که در روند جهانی‌شدن می‌توان درباره آن بحث نمود، فرهنگ و عوامل فرهنگی است و جدای از جهان‌شدن، فرهنگ یک حقیقت زنده و زاینده است که مداوم در حال تغییر و تحول می‌باشد و مرگ آن هنگامی اتفاق خواهد افتاد که به واسطه تقلید مسخ گردد. بنابراین، در شرایط کنونی ما نیز به عنوان یک کشور اسلامی باید با توجه به فرصت‌ها و تهدیدهای ناشی از روند جهانی‌شدن خود را برای مواجهه با این پدیده مهیا ساخته و با تکیه به داشته‌های فرهنگ غنی ایرانی-اسلامی علاوه بر حفظ هویت به‌ویژه هویت فرهنگی با بهره‌گیری از ابزار برآمده از فرهنگ جهانی درصدد جهانی‌کردن آن باشیم. بدون شک ایران جهانی‌شده نیز در حفظ هویت خویش بیش از یک ایران منزوی و عقب‌مانده موفق خواهد بود. همچنین، درباره رسانه‌ها، عوامل اجتماعی می‌توان گفت یکی از اساسی‌ترین مسائلی که جوامع امروزی با آن مواجه هستند، هویت اجتماعی می‌باشد که با ورود شبکه‌های مجازی دچار تغییرها و تحول‌های عمده‌ای شده است. جهان مجازی با خصیصه‌هایی مثل بی‌مکانی، فرازمانی، تکثر، سهولت دسترسی، همزمانی و غیره به‌طور نسبی از جهان واقعی جدا می‌شود. عامل بنیادین در شکل‌گیری هویت‌های اجتماعی، تعامل‌های انسانی است. در واقع، فرد هنگامی که به تعامل با فرد دیگری می‌پردازد، هویت خویش را به عنوان یک عضو جامعه پیدا می‌کند. هویت در بستر تعامل‌های اجتماعی تعریف می‌شود و هویت در کشور ایران به شکلی سیال و متغیر می‌باشد و به تدریج هویت‌های سنتی مورد پرسش قرار گرفته و هویت جدیدی ایجاد می‌شوند که از یکپارچگی و ثبات پیشین برخوردار نیستند. عوامل روانشناختی بسیاری بر هویت تاثیر می‌گذارند که از جمله آنها می‌توان به خودپنداره، خودمدیریتی و خودارزشی اشاره کرد. این عوامل شامل مجموعه‌ای از عوامل و عناصری هستند که نقش مهمی در شکل‌گیری رفتارها، تجربه‌ها و وضعیت‌های روانی افراد (دانش‌آموزان مقطع ابتدایی) ایفا می‌کنند و بر ویژگی‌ها، اعتقادات و ارزش‌های هر فرد تحت هویت تاثیرگذار می‌باشند. عامل موثر دیگر بر توسعه هویت،

اهداف و محتوای آموزشی است که هر یک از اهداف و محتواهای تحصیلی و آموزشی به نحوی بر هویت دانش‌آموزان تاثیر می‌گذارند. عامل موثر دیگر بر توسعه هویت، مربیان و معلمان هستند که واکنش‌ها، گفتارها و رفتارهای آنان نقش موثری بر توسعه هویت دانش‌آموزان مقطع ابتدایی دارد و از آنجایی که جامعه ایران دارای رویکرد ایرانی-اسلامی است، لذا واکنش‌ها، گفتارها و رفتارهای مربیان و معلمان بر توسعه هویت دانش‌آموزان موثر می‌باشد. علاوه بر آن، درباره عوامل تربیتی و عوامل خانوادگی می‌توان گفت که عوامل تربیتی و خانوادگی تاثیر مسلم و قطعی در بروز بسیاری از رفتارها از جمله هویت دانش‌آموزان مقطع ابتدایی دارد. عدم توانایی در برقراری رابطه عاطفی صحیح و سالم بین والدین و فرزندان و استفاده از شیوه‌ها و سبک‌های تربیتی نامناسب می‌تواند مانع از توسعه هویت شود. در مقابل، رابطه عاطفی، اجتماعی و فرهنگی مطلوب بین والدین و فرزندان و استفاده از شیوه‌ها و سبک‌های تربیتی مناسب می‌تواند سبب توسعه هویت دانش‌آموزان مقطع ابتدایی گردد. آخرین عامل‌های موثر بر توسعه هویت دانش‌آموزان، روش‌های یاددهی و یادگیری و کیفیت زندگی است که این دو عامل نیز می‌توانند بر چگونگی شکل‌گیری هویت دانش‌آموزان تاثیر بگذارند و سبب بهبود و توسعه آن گردند.

هر پژوهشی در هنگام اجرا با محدودیت‌هایی مواجه است و از محدودیت‌های مهم پژوهش حاضر می‌توان به پیشینه پژوهشی اندک درباره توسعه هویت دانش‌آموزان و عدم یافتن پژوهشی درباره عوامل موثر بر توسعه هویت دانش‌آموزان مقطع ابتدایی با رویکرد ایرانی-اسلامی، فقط کیفی بودن و محدودشدن نمونه پژوهش به خبرگان حوزه تعلیم و تربیت و مدیران و معلمان مقطع ابتدایی بود. بنابراین، انجام پژوهش‌های بیشتر درباره عوامل موثر بر توسعه هویت دانش‌آموزان مقطع ابتدایی با رویکردهای مختلف، استفاده از روش‌های پژوهش کمی و ساخت پرسشنامه‌ای برای تعیین سطح توسعه هویت دانش‌آموزان با هدف ارائه راهکارهایی برای بهبود و توسعه هویت دانش‌آموزان می‌باشد. نتایج این پژوهش، به‌ترتیب شامل عوامل فرهنگی، رسانه‌ها، عوامل اجتماعی، عوامل روانشناختی، اهداف و محتوای آموزشی، مربیان و معلمان، عوامل تربیتی، عوامل خانوادگی، روش‌های یاددهی و یادگیری و کیفیت زندگی به‌عنوان عوامل موثر بر توسعه هویت دانش‌آموزان مقطع ابتدایی با رویکرد ایرانی-اسلامی بود. طبق یافته‌های این مطالعه، برای توسعه هویت دانش‌آموزان مقطع ابتدایی با رویکرد ایرانی-اسلامی باید به‌ترتیب به‌دنبال بهبود و ارتقای عوامل فرهنگی، رسانه‌ها، عوامل اجتماعی، عوامل روانشناختی، اهداف و محتوای آموزشی، مربیان و معلمان، عوامل تربیتی، عوامل خانوادگی، روش‌های یاددهی و یادگیری و کیفیت زندگی در دانش‌آموزان و خانواده، مدرسه و محیط آنان بود. همچنین، پیشنهادها کاربردی زیر مانند استفاده از فناوری‌های دیجیتال در ارائه محتوای آموزشی، برگزاری مسابقه‌هایی در بسترهای دیجیتال، ارائه محتواهای آموزشی ایرانی-اسلامی در رسانه‌ها، ساخت فیلم‌ها و سریال‌هایی با محتوای هویت ایرانی-اسلامی، برگزاری میزگردهایی برای دانش‌آموزان مقطع ابتدایی جهت توسعه هویت ایرانی-اسلامی، برگزاری مسابقه‌هایی در رسانه‌های اجتماعی حول محور هویت ایرانی-اسلامی، شناخت اساطیر ایرانی و الگوبرداری از آنها در ساخت قصه‌های کتاب‌های آموزشی، معرفی کشور به دانش‌آموزان از طریق قصه‌های کودکان، تصویرخوانی با تاکید بر شناخت هویت‌ها و نمادهای ایرانی-اسلامی، ارائه داستان‌های مصور دینی در نقاشی‌های کلاسی و دیواری در مدرسه، متناسب‌سازی زمان پخش برنامه‌های تلویزیونی با گروه مخاطب، شناسایی آسیب‌های ناشی از سهل‌انگاری در آموزش هویت ایرانی-اسلامی در کودکان، معرفی الگوهای نقش ایرانی و اسلامی مانند پیامبران و پهلوانان اسطوره‌ای ایران، معرفی الگوهای نقش ایرانی در داستان‌های دانش‌آموزان در کلاس درس، برگزاری مسابقه‌هایی بین دانش‌آموزان در راستای ترسیم شخصیت‌های ملی-مذهبی در قالب‌های مختلف، جشن گرفتن عیدها و مناسبت‌های ایرانی-اسلامی در مدرسه، آشنایی دانش‌آموزان با اقوام کرد، لر، ترک، بلوچ و غیره، آشنایی دانش‌آموزان با لباس‌های محلی هر کدام از اقوام ایرانی، دیدار از موزه‌های تاریخی و بناهای تاریخی و شرح داستان و پیشینه آنها، آشنایی دانش‌آموزان با ذائقه غذایی ایرانی، آشنایی دانش‌آموزان با سنت‌های غذایی ایرانی در عیدها و مراسم‌های مختلف ایرانی-مذهبی و آشنایی دانش‌آموزان با غذاهای محلی ایرانی برای توسعه هویت دانش‌آموزان مقطع ابتدایی با رویکرد ایرانی-اسلامی ارائه می‌گردد.

موازین اخلاقی

در این مطالعه، همه ملاحظات اخلاقی مانند رازداری، محرمانه‌ماندن اطلاعات شخصی، صداقت در گزارش یافته و غیره رعایت شد.

تشکر و قدردانی

بدین‌وسیله از همه کسانی که سهمی در انجام این پژوهش داشتند، تشکر می‌شود.

مشارکت نویسندگان

نویسندگان این مقاله با هم مشارکت فعال داشتند.

تعارض منافع

در این مطالعه، بین نویسندگان تعارض منافی وجود نداشت.

Reference

- Abedini, M. (2023). Indicators and components affecting the moral identity of learners: Research synthesis based on Roberts' model. *The Journal of Ethics in Science and Technology*, 18(2), 136-147. [DOI]
- Abolhassani, S. R. (2009). National identity elements with researchial approach. *Politics Quarterly*, 38(4), 1-22. [URL]
- Allert, V., & Reese, G. (2023). Social identity based motivation to engage in collective action supporting the redistribution of street space. *Transportation Research Part F: Traffic Psychology and Behaviour*, 94, 9-24. [DOI]
- Asadi, A., Khoshnam, E., Afrozeh, M. S., Mohamadzadeh, Y., & Dastbarhagh, H. (2023). Identifying the component of development of the ethnic identity of Iranians with an emphasis on sports. *Contemporary Studies on Sport Management*, 12(24), 91-99. [DOI]
- Eltyaminia, P., & Rezaei Ardani, F. (2022). The role of new technologies in educating and training students in Corona situation (emphasis on Iranian-Islamic identity). *Survey in Teaching Humanities*, 8(28), 131-152. [DOI]
- Foroutan, M., Reshadatjoo, H., & Samani, S. (2019). Formation of the professional identity model of faculty members (Case study: Faculty members of Islamic Azad University of Fars province). *Journal of New Approached in Educational Administration*, 10(37), 217-242. [DOR]
- Hejazi, A. (2019). Determining the dimensions and components of the identity of primary teachers of the Islamic Republic of Iran. *Theory and Practice in Teacher Education*, 4(6), 62-85. [DOR]
- Jahanshahi, R., Haghighatian, M., & Bahian, Sh. (2024). Sociologically investigating the impact of cultural factors on the national identity reproduction in students. *Sociology of Education*, 10(1), 183-192. [DOI]
- Kavrayici, C. (2020). Evaluation of the factors affecting teacher identity development of pre-service teachers: A mixed method study. *Eurasian Journal of Educational Research*, 89, 93-110. [DOI]
- Kazempour, Z., & Abeddoust, H. (2022). The analysis of Iranian-Islamic identity in the typography of the 2021 presidential election. *National Studies*, 23(1), 101-122. [DOI]
- Li, Y., & Khairani, A. Z. (2025). Social support, pedagogical beliefs and teacher professional identity among preservice teachers in China: A moderated mediation analysis. *Teaching and Teacher Education*, 154, 104856. [DOI]
- Meadows, A., & Higgs, S. (2022). Challenging oppression: A social identity model of stigma resistance in higher-weight individuals. *Body Image*, 42, 237-245. [DOI]

- Oladhamzehzadeh, A., Oladiyan, M., & Safari, M. (2024). Designing an educational model based on identity development with an Iranian-Islamic approach for primary school students. *Management and Educational Perspective*, 6(1), 17-38. [DOI]
- Pawson, A. (2020). *Factors influencing the development of identity in late adolescence in South Africa: A rapid review*. North-West University: Electronic Theses and Dissertations. [URL]
- Perera, C. H., Van Nguyen, L. T., & Nayak, R. (2023). Brand engagement on social media and its impact on brand equity in higher education: integrating the social identity perspective. *International Journal of Educational Management*, 37(6-7), 1335-1359. [DOI]
- Rashedi, M., Mouzazadeh, Z., Abolma'ali Al-Husseini, Kh., & Bagheri, F. (2022). Presenting a structural model of the relationship between the relation of parent-child and Iranian-Islamic identity with the mediation of self-esteem among students. *Quarterly Journal of The Islamic Journal of Women and Family*, 10(2), 89-110. [DOI]
- Saadatmehr, R., Karimian, A., Babaei, E., & Bakhshian, F. (2019). The ways to strengthen the factors affecting identity in high school students. *International Journal of School Health*, 6(4), 21-26. [DOI]
- Shafaei, M., Shaterian Mohammadi, F., Zolfaghari, A., & (2024). Designing a collective identity model based on the social competence with a mediating role of self-efficacy in Qom province university students. *Sociology of Education*, 10(3), 109-118. [DOI]
- Shaverdi, T., & Heidati, H. (2017). Analysis and study of career identity with emphasis on its dimensions. *Quarterly Journal of Career & Organizational Counseling*, 8(28), 114-141. [URL]
- Solgi, M., Saleh Sedghpour, B., Heidari, H., & Aghapour, E. (2018). Analysis of the elements and components of individual identity in Iran. *A Quarterly Journal of Socio-Cultural Strategy*, 7(2), 295-335. [DOR]
- Zakeri, M., & Shirvani Shiri, A. (2022). Analysis of the revolution second step statement based on Islamic- Iranian identity making components. *National Studies Journal*, 23(89), 33-51. [DOI]

